

SOUTĚŽ

Poznávací soutěž pro děti a mládež do 16 let – jednotlivce i kolektiv

VÝSLEDKY SOUTĚŽE, která probíhala od 10. 9. 2016 do 31. 12. 2016

Více informací v Turistickém informačním centru českobudějovické radnice nebo na webových stránkách odboru památkové péče Magistrátu města České Budějovice www.c-budejovice.cz a Národního památkového ústavu v Českých Budějovicích www.npu.cz/uopcb.

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVISŤE
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

České
Budějovice

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

ÚZEMNÍ PAMÁTKOVÁ SPRÁVA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

STŘEDOVĚK

1. Kostel sv. Prokopa a sv. Jana Křtitele

- 1.1 *Pokuste se zjistit, jak se tato část města nazývá.*
Jedná se o lokalitu označovanou jako Staré město.
- 1.2 *V jaké slohu byl původní kostel postaven?*
Jednalo se o raně gotickou svatyni.
- 1.3 *Podle nápisu na Jirsíkově náhrobním kameni zjistěte jeho rok narození a úmrtí.*
Jan Valerián Jirsík se narodil 19. 6. 1798 (v Kácově) a zemřel 23. 2. 1883 (v Českých Budějovicích).
- 1.4 *Kde se dnes v Českých Budějovicích setkáváme s Jirsíkovým jménem?*
Je po něm pojmenováno Gymnázium J. V. Jirsíka (v ulici Fráni Šrámka, na rohu s ulicí Jírovcova), ulice Jirsíkova (zde se nachází Biskupské gymnázium), Jirsíkův národní dům na Lannově třídě čp.2 (lidově nazývaný Vatikán), jeho pomník je u Černé věže.
- 1.5 *Kdy a kým byly České Budějovice založeny? Kdo byl realizací pověřen?*
České Budějovice byly založeny králem Přemyslem Otakarem II. roku 1265. Realizací byl pověřen zvíkovský purkrabí Hirzo.

2. Mallnerův dům

- 2.1 *Pojmenuj tři gotické stavební prvky, které se na domě dodnes dochovaly.*
Na Mallnerově domě se dochovaly tyto gotické architektonické prvky: lomený oblouk, gotická kružba – čtyřlístá a tzv. jeptišky.
Kružba - souměrný architektonický prvek, vyplňující oblouky oken, arkád, zábradlí a tympanonů
Jeptiška – trojlaločný motiv v gotické kružbě nebo vrcholu gotického okna
- 2.2 *Koho tato nástěnná malba mohla znázorňovat? (Nápovědu hledej v klášterním kostele na Piaristickém náměstí. Napravo od hlavního oltáře najdeš největší fresku tohoto patrona v Čechách).*
Nástěnná malba znázorňuje sv. Kryštofa, patrona poutníků, lodníků, nosičů břemen a pomocníka slabých, jak přenáší Ježíška přes vodu.
- 2.3 *Proč tohoto patrona lidé ve středověku malovali na vnější stěny chrámů a domů?*
Věřilo se, že v den, kdy člověk spatří tohoto patrona, nemůže podlehnout žádné slabosti. Lidé ho proto malovali i na vnější stěny chrámů nebo domů, aby byl vidět zdaleka.

OD GOTIKY K RENESANCI

3. Wortnerův dům

3.1 Dokážete z ulice rozpoznat, co je zde typickým výrazem gotiky?

Typickým výrazem gotiky je zde atika s cimbuřím, ozdobnou věžičkou a se střílnou; lomený oblouk (u vstupu)

3.2 Dům si překreslete nebo vyfotťte.

3.3 K jakému účelu jsou prostory domu dnes využívány a podle koho je organizace, která jej využívá, pojmenována?

V tomto domě je galerie, která vystavuje obrazy a další umělecká díla (převážně moderního umění), slouží i k dalším kulturním akcím - pořádají se zde koncerty a přednášky.

Alšova jihočeské galerie (z Hluboké nad Vltavou) je pojmenována po malíři Mikoláši Alšovi.

4. Zátkův dům

4.1 Dokážete o Augustovi Zátkovi něco zjistit?

August Zátka (1847-1935) byl advokátem a zároveň představitelem zdejších Čechů, kdy se angažoval společensky i politicky, zasloužil se o vznik smaltovny a Českého akciového pivovaru České Budějovice (dnes Budějovický Budvar, n.p), byl z významné podnikatelské rodiny.

5. Masné krámy

5.1 Který panovník a v jakém roce nařídil českobudějovickým měšťanům zbourání krámků řezníků na náměstí a vybudování nových masných krámků?

Zbourání řeznických krámků na náměstí nařídil z hygienických důvodů císař Karel IV. při návštěvě Českých Budějovic v roce 1364.

5.2 Jaký znak se nachází nad pravým vchodem a jakému cechu (sdružení řemeslníků) patřil?

Nad pravým vchodem do Masných krámků se nachází dvě zkřížené sekery, znak cechu řezníků a uzenářů.

6. Černá věž

6.1 K čemu věž sloužila?

Byla využívána jako kostelní zvonice a městská hlásná a strážná věž (např. proti požáru).

- 6.2 *Co tvoří základy věže, na kterých mohlo vyrůst kamenné zdivo? Neboť stavitelé si museli poradit s nepevným podložím a podzemní vodou.*
Dubové piloty (s okovanými špicemi).
- 6.3 *Jaký spisovatel přirovnal České Budějovice k italské Florencii?*
Jan Neruda přirovnal České Budějovice k italské Florencii (vyjádřil se takto „Neznám druhého města v Čechách, které by tak překvapovalo jako Budějovice České; pěkná je starobylá Plzeň, zajímavé jsou pestré Prachatice, zvláštní je průmyslový Liberec, ale Budějovice jsou zcela svými, zcela originálními vzdor vší smíšenině historické a moderní, nemám pro ně zkrátka jiného jména, než že jsou Florencií mezi venkovskými českými městy. Ne pro půvab vůkolí, ne pro památky všeho umění, ale pro jistotu nepopíratelnou líbeznost svou“).
- 6.4 *Víte, že i na Černé věži se nachází orloj? Přijďte na to, kde je umístěn a co jej tvoří?*
Pod hodinami směrem k náměstí na jižní straně nad oknem se nachází kovová koule.

7. Pillmannův dvůr

- 7.1 *Popište, kde se přesně Pillmannův dvůr nachází a objekt vyfotťte, případně nakreslete. Napište, co vás na něm nejvíce zaujalo.*
Dvůr stojí v ulici Pražská a Dolní na Pražském předměstí, jižně od hřbitova sv. Otýlie, východně od severní železniční zastávky.
- 7.2 *Vášim úkolem bude dále najít další podobný dvůr v Českých Budějovicích, případně v okolí. Uveďte který jste ještě objevili.*
Voříškův dvůr (dále např. Lustenek nad Rudolfovem, Doubravice, Rozumův dvůr, Nedbalův dvůr, Suchý dvůr, Rittův dvůr, Plonerův dvůr, Remlovy dvory, Trägerův dvůr, Světlík).

8. Kapucínský klášter s kostelem sv. Anny

- 8.1 *V letech 1644-1670 byly v kapucínském klášteře přechovávány ostatky patrona města České Budějovice. Jak se tento patron jmenoval a kde jsou jeho ostatky uloženy dnes?*
V kapucínském klášteře byly v letech 1644 - 1670 uložené ostatky sv. Auratiana, patrona města. V roce 1670 byly slavnostně uloženy v kostele sv. Mikuláše, kde se nacházejí dodnes.
- 8.2 *Jaké využití a od kterého roku má kostel sv. Anny v současnosti?*
Kapucínský klášter byl v roce 1986 přestavěn na Koncertní síň Otakara Jeremiáše. Veřejnosti byla otevřena v roce 1988. Provozuje ji Jihočeská komorní filharmonie.

9. Špitálek Nejsvětější Trojice

- 9.1 *Jak se tato instituce nazývá?*
V objektu sídlí Národní památkový ústav, územní památková správa v Českých Budějovicích.

10. Zasilatelství U Ferusů

- 10.1 *Nad hlavním vstupem ze Senovážného náměstí se nacházejí dva reliéfy, které dříve tvořily jakousi reklamu na zasilatelskou činnost. Co je na nich znázorněno?*
Na reliéfu vlevo je znázorněn koňský povoz, na reliéfu vpravo plachetní loď na moři.
- 10.2 *Vejdí dřevěnými vraty do objektu. V chodbě se nachází socha, která původně stávala u Svinenské brány. Koho představuje?*
V chodbě je umístěna socha Panny Marie Budějovické, patronky města České Budějovice. V roce 1746 ji vytvořil sochař Josef Dietrich (1677–1753).
- 10.3 *Jaká instituce sídlí v bývalém zasilatelství U Ferusů dnes? Čím se zabývá?*
V objektu se nachází Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích. Zabývá se ochranou, poznáváním, dokumentací a prezentací památek, památkových rezervací a zón na území Jihočeského kraje. Provozuje knihovnu, galerii, organizuje přednášky, workshopy a semináře. Vydává řadu publikací.

11. Lannova loděnice

- 11.1 *Věděli byste, kde stojí rodný dům Adalberta (Vojtěcha) Lanny?*
V blízkosti Lannovy loděnici (v zahradě, na levém břehu řeky Vltavy – na Vltavském nábřeží, za Dlouhým mostem ve Čtyřech Dvorech).
- 11.2 *Jakou řeku Adalbert (Vojtěch) Lanna zesplavnil?*
Vltavu (dále i části Labe, později Lužnici, Nežárku, Blanici...).
- 11.3 *S jakým městem propojila koněspřežná železnice Budějovice?*
S městem Linec v Rakousku.
- 11.4 *Která ulice v Českých Budějovicích je po Adalbertovi (Vojtěchovi) Lannovi dnes pojmenovaná? Blíže ji specifikujte?*
Ulice Lannova (tzv. Lannovka), (pěší zóna), která vede od sadů (od ulice Na sadech) směrem k nádraží (k ulici Nádražní).
- 11.5 *Kde se nachází v Českých Budějovicích pomník Adalberta (Vojtěcha) Lanny?*
Na konci (městských) sadů (u Kanovnické ulice, blízko ulice Lannova).

12. Mariánská kasárna

- 12.1 *Kde se přesně objekt nachází?*
U Mariánského náměstí nárožní objekt tř. Pražská 1815/1 s ulicí Husova se přimyká křídlem i k ulici Jaroslava Haška.
- 12.2 *Věděli byste, čím se proslavil?*
Spisovatel (jeho předci pocházeli z Českobudějovicka). Působil jako novinář, autor humoristických a satiristických povídek.

12.3 *Jakého slavného spisovatele zde věznili?
Fráňu Šrámka (za antimilitaristické básně).*

12.4 *Zjistěte k jakému účelu je objekt využíván nyní?*

V tomto domě je nově galerie Mariánská, která vystavuje obrazy a další umělecká díla (převážně moderního umění) a další využití je komerční, jsou zde obchody, kavárna, kadeřnictví i apartmány.

13. Zájezdní hostinec U Města Vídně

13.1 *Uvedte další stavby tohoto předního budějovického stavitele. Jeden objekt si vyberte, navštivte ho, vyfotťte a něco zajímavého o něm zjistěte.*

Mariánská kasárna, hostinec U Zelené ratolesti - Husova 5, nejstarší budovy Hardtmuthovy továrny – západně od ulice F. A. Gerstnera, dále Eggertova vila – Na Sadech 27 (Jihočeská vědecká knihovna), Kněžská 41, Hradební 43, Česká 47, Česká 11, Hradební 9, Česká 18, Dr. Stejskala 11, U Černé věže 15, Riegrova 1

13.2 *O jakou knihu se jedná? Uvedte název.*

Na útěku

14. Hardtmuthova továrna

14.1 *V jakém roce zahájila Hardtmuthova továrna v Českých Budějovicích výrobu?*

Na podzim roku 1847 a plně se výroba rozběhla v roce 1848.

14.2 *Z jakého rakouského města přeložili do Českých Budějovic bratři Hardtmuthové výrobu a z jakého důvodu?*

Výroba byla do Českých Budějovic přeložena z Vídně.

Důvodem přemístění byly:

Dobré dopravní podmínky - koněspřežka a vodní nákladní doprava po Vltavě, kterou provozoval Adalbert Vojtěch Lanna.

Blízkost výrobních surovin – kvalitní kaolín pro výrobu porcelánu, kameniny, kachlů a užitkové keramiky mezi Hrdějovicemi a Hosínem a tuhové doly na Českokrumlovsku. (V roce 1913 bylo na Českokrumlovsku vytěženo 1 422t grafitu a v tužkárně v témže roce pracovalo 1 510 zaměstnanců.)

14.3 *Existuje v Českých Budějovicích firma na výrobu tužek dodnes? Pokud ano, pod jakým názvem?*

Ano, existuje. Její název je KOH-I-NOOR HARDTMUTH a.s.

14.4 *Vaším úkolem bude dále zjistit a najít, kde se nachází hrobka rodiny Hardtmuthovy, vybudovaná roku 1896. Doložte svou návštěvu fotografií.*

Hrobka se nachází na hřbitově v Mladém.

15. Bývalý hostinec Alžír

- 15.1 *Kde přesně stojí bývalý hostinec Alžír?*
Na rohu ulic Riegrova a Jírovcova.

16. Palác Včela

- 16.1 *Který původní objekt nahradil?*
Pozdně renesanční tzv. Stulíkův dům.
- 16.2 *Jak se tento spisovatel jmenoval?*
Spisovatel Norbert Frýd (jeho rodiče měli v přízemí obchod a byt ve 3. patře, na dům vzpomíná ve své knize Hedvábné starosti).

17. Jihočeské muzeum

- 17.1 *V jakém roce byla slavnostně otevřena nová monumentální muzejní budova? Kdo byl stavitelem a kdo architektem?*
Nová monumentální budova Jihočeského muzea byla veřejnosti zpřístupněna v roce 1903. Dostavěna sice byla v roce 1901, ale dva roky trvalo stěhování sbírek ze starých místností na radnici, jejich ukládání a příprava expozice. Stavitelem budovy Jihočeského muzea byl Josef Hauptvogel z Českých Budějovic. Návrh připravil plzeňský architekt Viktor Schwerdtner.
- 17.2 *Jaké výstavy si můžete do konce roku 2016 v Jihočeském muzeu prohlédnout? Uveďte alespoň tři.*
Do konce roku 2016 je možné shlédnout v Jihočeském muzeu tyto výstavy:
Vltavíny a jiná přírodní skla (10.5.2016 - 31.12.2016), S Podšumavanem na dvou kolech (18.5.2016 - 31.12.2016), Tajemná Indonesie - Tamtamy času (18.5.2016 - 31.12.2016), Sklo mnoha barev (21.9.2016 - 31.12.2016), Příběh města (stálá expozice).